

UČEBNÉ OSNOVY

ISCED I. PRIMÁRNE VZDELÁVANIE – I. STUPEŇ ZŠ

V L A S T I V E D A

1. Charakteristika predmetu

Vlastiveda v 3. a 4. ročníku má osobité, nezastupiteľné postavenie vzhľadom na význam v utváraní predstáv o bezprostrednom mieste života žiakov (priestorový aspekt) a historickom období, v ktorom žijú (časový aspekt). Svojím zameraním má za cieľ podnecovať, motivovať žiakov na rozprávanie o danej téme (či už na základe vlastných skúseností, podľa obrázka a i.) a v čo najväčšej miere využívať heuristický rozhovor a zážitkové učenie.

Vlastivedné – motivačné poznávanie začína v 1. a 2. ročníku (prvouka) spoznávaním okolia školy a bydliska a postojmi k spoločnosti, pokračuje v 3. ročníku (Moja obec) a končí vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku).

Vlastiveda v 3. ročníku (Moja obec) je obsahovo naplnená emotívnym (dobrodružným) poznávaním, pozorovaním a hodnotením javov a celkovo dojmami z vlastnej obce (okolie školy) v časových premenách jednotlivých ročných období (aj s aspektom starostlivosti o bezpečnosť a zdravie). Nezastupiteľná je vlastivedná vychádzka, ktorá má motivačno-heuristický charakter. Vybrané témy, napr. orientácia v okolí školy, sa odporúča realizovať formou pozorovania mimo triedy, ak sú na to možnosti. Delí sa na spoznávanie miestnej krajiny (jednoduchá práca s nákresmi) a orientáciu v čase (plynutie kalendárneho a školského roka, významné sviatky počas roka, tradície a i.). Na ne nadväzuje rozprávanie o doprave, o pamätihodnostiach. Osobitá pozornosť sa venuje pozorovaniu, skúmaniu prírody, jej zložiek, ale rovnako aj pamiatok v okolitej krajine.

Vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku) žiaci spoznajú najvýznamnejšie a najatraktívnejšie prvky, časti regiónov. Tieto cesty sa realizujú prostredníctvom „výletov“ od Tatier k Dunaju, od Dunaja k Hornádu, od Hornádu po Dunajec. Výlety po Slovensku sú zamerané na zážitkové (názorné) spoznávanie regiónov. Dôraz je na práci s mapami, príbehmi a ilustráciami.

Mapy použité v 3. a 4. ročníku sú zamerané a prispôbené vyučovaniu vlastivedy. Každý zemepisný názov z textu nájdu žiaci na mape, obrázku aj kresbe. Používajú sa veľmi jednoduché mapy, ktoré pri ústnom, či písomnom preverovaní vedomostí pomáhajú žiakom (nič sa neučia naspamäť). Základ tvorí „Čítanie mapy – prstom po mape“ a prerozprávanie príbehov podľa obrázkov.

2. Ciele predmetu

Žiaci:

- skúmajú, pozorujú a bádajú v kraji, v ktorom žijú,
- porozprávajú o svojej obci (mesto, dedina – o krajine svojho okolia) a určia jednotlivé prvky – časti svojej obce,
- orientujú sa v rodnom kraji pomocou svetových strán a významných objektov,

- rozlišujú primerane vzťahy a väzby prírodného a spoločenského charakteru vo svojej obci, doma i v škole,
- použijú poznatky zo svojich pozorovaní a skúseností,
- identifikujú a odlišia, čo vytvorila príroda a čo človek,
- rozprávajú o premenách prírody počas roka (vyhľadajú v kalendári významné dni),
- ukážu na mape (prispôsobenej vlastivede v 4. ročníku) vybrané pohoria, jaskyne, rieky, mestá a iné,
- opíšu (pomocou obrázkov) pojmy, krajinu, pamiatky, ktoré už nie sú z ich bezprostredného okolia,
- prerozprávajú obsah povesti podľa výberu,
- porozprávajú o významných historických udalostiach,
- vedia čítať mapu a rozprávať podľa ilustrácií a fotografií
- vypátrajú pútavé skutočnosti o rôznych častiach Slovenska,
- porovnávajú jednotlivé oblasti so svojou obcou.

3. Výchovno-vzdelávacie stratégie

Formy a metódy

- brainstorming
- hobometóda (ide o brainstorming s prestávkou na samoštúdium)
- Gordonova metóda (hľadanie originálneho riešenia)
- vyučovanie hrou cez didaktické hry
- dramatizácia
- motivovanie pomocou úloh (otázok učiteľa, problémy, cvičenia, výchovné situácie, ktoré si vyžadujú aktivitu a riešenie zo strany žiaka)
- motivovanie pomocou hodnotenia (vytvorenie príležitosti, aby sa mohlo dieťa pochváliť, hodnotiť najmä významné veci, viac odmeňovať ako kritizovať, používanie spôsobov hodnotenia cez body, pochvaly, tleskanie, slovné a inividuálne hodnotenia)
- metóda kauzálnych atribúcií (učiteľ sa pýta na možné príčiny neúspechu alebo úspechu žiaka)
- metóda vzťahových rámcov (porovnávanie žiakov s ostatnými žiakmi, porovnávanie výkonu žiaka v určitých časových obdobiach)

Formy vyučovania:

- skupinové vyučovanie
- problémové vyučovanie
- projektové vyučovanie
- programové učenie
- blokové vyučovanie
- integrované tematické vyučovanie
- heuristické vyučovanie (DITOR)
- tvorivé vyučovanie a objavujúce vyučovanie

Učebné osnovy	
Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Predmet	Vlastiveda
Ročník	Tretí
Časová dotácia	1h/týždenne 33h/ročne

4. Obsah učiva v 3.ročníku

Vzdelávací obsah predmetu má jeden tematický celok s názvom **Moja obec**.

5. Vzdelávacie štandardy

Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezová téma
MOJA OBEC		
Moja obec, miestna krajina, okolie školy, bydliska	Žiak na konci 3. ročníka základnej školy vie/dokáže: <ul style="list-style-type: none"> ✓ napísať presný názov svojej obce (presnú adresu školy a bydliska), ✓ zaradiť obec, kde býva, medzi mestá alebo dediny, ✓ opísať svoju obec (napr. aké domy, ulice – pozná, možno aj vymenovať, blízka rieka, park a iné), ✓ zhotoviť jednoduchý nákres okolia školy a bydliska, ✓ ukázať na mape Slovenska svoju obec, ✓ identifikovať na mape Slovenska pohoria, nížiny, rieky a cesty (podľa farieb), ✓ opísať spôsob života obyvateľov obce – iné v meste, iné na dedine, ako sa starať o svoje okolie, ako tráviť voľný čas 	DOV ENV OSR TPZ RLK ČIG MUV MVD
Smer na sever (podľa poludňajšieho tieňa), svetové strany	<ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť smer na sever podľa poludňajšieho tieňa a identifikovať svetové strany v krajine, ✓ orientovať sa v okolí školy a bydliska pomocou svetových strán a významných objektov v miestnej krajine, 	OSR ČIG DOV

Cesta do školy a bezpečnostné pravidlá pri ceste do školy	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozprávať vlastnými slovami cestu do školy alebo zo školy domov, ✓ opísať druhy dopravy v obci (zopakovať si bezpečnosť na cestách), ✓ opísať podľa náčrtu cestu do stredu obce (mesta, dediny), 	DOV OŽZ RLK
Znaky jesene, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, zber úrody, príprava živočíchov na zimu	<ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať zmeny vo svojej obci (v prírode) na jeseň a pri tom vlastné pozorovania i skúsenosti (dĺžka dňa a iné), 	ENV OSR
Predkovia, dedina alebo mesto (aj s opisom) a jej obyvatelia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozprávať, ako si ľudia pripomínajú svojich predkov a priateľov (Pamiatka zosnulých) na jeseň, ✓ zostrojiť časovú priamku vlastnej rodiny a rodinných príslušníkov, 	RLK MUV TPZ
Znaky zimy, starostlivosť o zver v prírode	<ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať zmeny vo svojej obci v zime (vlastné pozorovania), 	ENV
Zimné sviatky, pamätihodnosti	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vlastnými slovami porozprávať o sviatočných dňoch v obci na rozhraní kalendárnych rokov (Vianoce, Silvester, Nový rok, Traja králi), 	OSR FIG
Významní rodáci, zmienky o obci a jej okolí v povestiach, piesňach, známe udalosti v obci, historické pamiatky v obci	<ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť dve historické pamiatky vo svojej obci, ✓ prerozprávať jednu povesť, pieseň, či báseň, ktorá sa viaže k obci alebo jej okoliu, ✓ určiť, aké významné kultúrne a športové podujatie sa v obci konajú, 	TPZ ČIG MUV
Znaky jari, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, jarné práce	<ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať zmeny v prírode na jar a použiť pri tom vlastné pozorovania a skúsenosti (zmeny v prírode, dĺžka dňa), ✓ opísať činnosti ľudí na jar, 	ENV OSR
Veľkonočné sviatky a tradície, plán, mapa danej krajiny	<ul style="list-style-type: none"> ✓ porozprávať o veľkonočných tradíciách v obci, 	OSR FIG
Znaky leta, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, dozrievanie novej úrody, starostlivosť živočíchov o mláďatá, oddych a rekreácia počas letných prázdnin, starostlivosť o zdravie a bezpečnostné pravidlá počas letných aktivít	<ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať zmeny v prírode počas leta a rozprávať o oddychu a rekreácii počas letných prázdnin, 	ENV DOV OŽZ FIG
Časová priamka (vizualizácia času)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ vyhľadať informácie o svojej obci na internete a iných médiách, ✓ interpretovať obrazový materiál o obci a jej obyvateľoch. 	OSR MUV MDV TPZ RLK

Legenda:

DOV - DOPRAVNÁ VÝCHOVA	ENV - ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA
OŽZ - OCHRANA ŽIVOTA A ZDRAVIA	MDV - MEDIÁLNA VÝCHOVA
MUV - MULTIKULTÚRNA VÝCHOVA	OSR - OSOBNOSTNÝ A SOCIÁLNY ROZVOJ
ČIG – ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ	FIG – FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ
TPZ - TVORBA PROJEKTU A PREZENTAČNÉ ZRUČNOSTI	
RLK - REGIONÁLNA VÝCHOVA A TRADIČNÁ ĽUDOVA KULTÚRA	

6. Hodnotenie predmetu

Žiaci sú hodnotení a klasifikovaní v súlade s Metodickým pokynom č.22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy a ŠkVP na šk. rok **2017/2018**. Na konci klasifikačného obdobia je žiak hodnotený známku. Podklady na hodnotenie výchovno-vyučovacích výsledkov získava učiteľ týmito metódami, formami a prostriedkami:

- diagnostické pozorovanie žiaka
- sústavné pozorovanie a sledovanie výkonu žiaka a jeho domácej prípravy na vyučovanie
- rôzne druhy skúšok (ústne, písomné, didaktické testy, grafické, praktické)
- na konci každého tematického celku píše žiaci kontrolný test.

Percentuálne hodnotenie kontrolných a samostatných prác žiaka v predmete:

1 - výborný:	100% - 90%
2 - chváľitebný:	89% - 75%
3 - dobrý:	74% - 50%
4 - dostatočný:	49% - 25%
5 - nedostatočný:	24% - 0%

O výsledkoch hodnotenia a klasifikácie žiaka v predmete VLA budeme zákonných zástupcov žiaka pravidelne informovať cestou tlačenej žiackej knižky, prostredníctvom triednych schôdzok ZRPŠ a osobných konzultácií v čase konzultačných hodín učiteľa. Informácie o hodnotení a klasifikácii nájdete u zákonných zástupcov žiaka na stránkach skolamakov.edupage.org.

7. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje: Vlastiveda pre 2. ročník základných škôl (M. Kožuchová – M. Šimunková – R. Matúšková, vydavateľstvo: Expol Pedagogika, 2009) a ďalšie odborné publikácie k daným témam vlastivedy, encyklopédie, webové stránky s témami vlastivedy, detská literatúra, knihy s povestami, didaktické príručky, materiálno-technické a didaktické prostriedky, ktoré má škola k dispozícii.

Učebné osnovy	
Vzdelávacia oblasť	Človek a spoločnosť
Predmet	Vlastiveda
Ročník	štvrtý
Časová dotácia	1h/týždenne 33h/ročne

Čiastkové ciele predmetu vo 4. ročníku:

- poznať priestor, v ktorom žiak žije,
- orientovať sa v priestore a čase,
- orientovať sa v mape, narábať s veku primeranými historickými prameňmi,
- rozvíjať si vzťah ku krajine a spoločnosti prostredníctvom príbehov, rozprávok,
- rozvíjať schopnosť využívať poznatky a zistenia zo svojich skúseností, pozorovaní, objavovaní,
- vnímať vzťah prírody a človeka, vzájomné ovplyvňovanie sa,
- využívať zdroje informácií na opisovanie charakteristík prostredia, ich porovnávanie,
- vnímať ľudí aj z iných kultúrnych oblastí.

4. Obsah učiva vo 4. ročníku

Výučba vlastivedy vo 4. ročníku sa zameriava na zážitkové spoznávanie častí Slovenska. Pre žiakov je pri tom dôležité vedieť čítať mapu a rozprávať o obrázkoch, fotkách. Dozvedieť sa pútavé skutočnosti o rôznych častiach Slovenska. Porovnávať jednotlivé oblasti s rodným krajom. Jej hlavným cieľom je podporovať chuť učiť sa, získavať zaujímavé informácie, triediť ich, využívať v kontextových situáciách. Rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať, všímať si priestor, v ktorom žijeme a jeho premeny, prejavovať záujem o spôsob života ľudí v blízkom okolí (v triede, škole, obci) a vedieť spolupracovať. Akceptovať ľudí, ktorí prišli na Slovensko z iných štátov a naučiť sa ich tolerovať.

Cestujeme po Slovensku.....	33 hod
1. Výlety po Slovensku (úvod).....	1 hod
2. Výlety po západnom Slovensku.....	8 hod
3. Výlety po strednom Slovensku.....	13 hod
4. Výlety po východnom Slovensku.....	8 hod
5. Nad mapou Slovenska.....	3 hod

5. Vzdelávacie štandardy

Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezové témy
<p>Cestujeme po Slovensku Výlety po Slovensku (úvod) Čo potrebujeme na výlete? Čo všetko budeme cestou vidieť? Ako budeme cestovať? Čo je treba pozorovať pri ceste po Slovensku</p>	<p>Žiak vie získavať zaujímavé informácie, triediť ich, využívať v kontextových situáciách. Rozvíjať schopnosť objavovať a snahu vysvetľovať, všímať si priestor, v ktorom žijeme a jeho premeny. Vie využiť skúsenosti a zručnosti nadobudnuté z vlastnej rodiny.</p>	<p>Ochrana života a zdravia Enviromentálna výchova Osobnostný a sociálny rozvoj Dopravná výchova</p>
<p>Výlety po západnom Slovensku Bratislava. Návšteva Bratislavského hradu. Záhorie. Trenčiansky hrad a studňa lásky. Bojnický zámok a zoo. Plavba hore Dunajom. Nitriansky hrad a jeho príbeh. Trnava – „slovenský Rím“</p>	<p>Žiak objavuje a spoznáva prírodné krásy a zaujímavosti Slovenska. Pozná naše starobylé a svetoznáme pamiatky a ich krásu. Krátkou cestou do minulosti, spoznáva svet našich predkov. Oboznamuje sa s časťami Slovenska formou výletu, spoznáva vlastivedné osobitosti každého územia. Spoznáva našu vlasť prostredníctvom povestí, rozprávok a hier (aj s využitím mapy). Z mapy Bratislavy a dostupných materiálov (sprievodca po Bratislave, z internetu...) vie vyhľadať významné pamiatky Bratislavy, pripraviť si krátky itinerár sprevádzania návštevy po mestách. Vymenovať a ukázať na mape naše hrady, vedieť o histórii miest a hradov rozprávať. Opísať vybrané úseky Dunaja, čím sú zaujímavé.</p>	<p>Čitateľská gramotnosť Dopravná výchova Multikultúrna výchova Mediálna výchova Ochrana života a zdravia Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektu a prezent.schopnosti</p>
<p>Výlety po strednom Slovensku Plavba hore Váhom. Drotárske múzeum. Tajomný Oravský hrad a priehrada. Vlkolínec a Vrátna dolina - svetoznáme kúty Slovenska. Roztancovaná Východná. Horehronie – kráľovstvo chránené hradmi. Zvolenský zámok. Dobrodružstvá pod Poľanou. Kúpeme sa v Sklených Tepliciach. Naše zlaté hory – Kremnické vrchy. Naše strieborné hory – Štiavnické vrchy. Kamenný vodopád.</p>	<p>Žiak vie opísať vybrané úseky Váhu, čím sú zaujímavé, vie vymenovať podľa mapy mestá, ktorými preteká. Vie vyhľadať regionálne osobitosti Slovenska na mape a z iných zdrojov. Pozná historické regióny Slovenska. Vie opísať charakteristické znaky života ľudí v minulosti a porovnať so životom v súčasnosti. Používa k tomu obrázky, informácie z kníh, časopisov, filmov, ľudovú slovesnosť.</p>	<p>Osobnostný a sociálny rozvoj Čitateľská gramotnosť Tvorba projektu a prezentačné schopnosti Dopravná výchova Multikultúrna výchova Mediálna výchova Enviromentálna výchova Regionálna výchova</p>

Kráľovstvo medveďa – Slovenské rudohorie		
Výlety po východnom Slovensku Od Tatier po Vihorlat. Maličké veľhory Tatry. Plavíme sa plťou po Dunajci – Pieniny. Soľ nad zlato – Prešov. Spišský hrad a jeho sláva. Naše jaskyne – Rožňava a okolie. Najkrajší kostol Slovenska – Košice. Ako strieka gejzír	Žiak pozná a vie opísať zaujímavosti východného Slovenska: pohoria, rieky. Opísať vybrané úseky Dunajca, porovnať ich s úsekmi Dunaja. Pozná kultúrne dedičstvo našich predkov a prírodné výtvory východného Slovenska.	Osobnostný a sociálny rozvoj Multikultúrna výchova Mediálna výchova Dopravná výchova Enviromentálna výchova Ochrana života a zdravia Tvorba projektu a prezentačné schopnosti
Nad mapou Slovenska Čo sme sa naučili, čo sa nám najviac páčilo. Kam zavedieme priateľa zo zahraničia. Projekt	Žiak dokáže sprostredkovať ostatným skúsenosti, zážitky a zaujímavosti z vlastných ciest po Slovensku. Vie ich prezentovať rôznymi spôsobmi. Pozná významné historické udalosti, osobnosti a miesta našej krajiny. Vie uviesť udalosti, ktoré nastali v našej krajine a systematicky to spracovať vo forme miniprojektu.	Multikultúrna výchova Mediálna výchova Osobnostný a sociálny rozvoj Dopravná výchova Regionálna výchova Enviromentálna výchova Tvorba projektu a prezentačné schopnosti

6. Zásady hodnotenia v predmete

Kritériá hodnotenia sú vypracované podľa Metodického pokynu č.22/2011 na hodnotenie žiakov základných škôl, ktoré schválilo MŠ SR pod č.:2011-3121/12824:4-921 s platnosťou od 1.5.2011 a ŠkVP na školský rok 2016/2017. Počas výchovno-vzdelávacieho procesu a na konci každého klasifikačného obdobia je žiak hodnotený známku. Podklady na hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov získava učiteľ týmito metódami, formami a prostriedkami:

- diagnostické pozorovanie žiaka
- sústavné sledovanie výkonu žiaka a jeho domácej prípravy na vyučovanie
- rôzne druhy skúšok (ústne, písomné, grafické, praktické).

Percentuálne hodnotenie kontrolných a samostatných prác žiaka v predmete:

1 - výborný:	100% - 90%
2 - chválitebný:	89% - 75%
3 - dobrý:	74% - 50%
4 - dostatočný:	49% - 25%
5 - nedostatočný:	24% - 0%

Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Nepochybujeme výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snahou každého učiteľa je pozitívne hodnotenie, ktoré má veľký motivačný charakter. Žiakov postupne vedieme k tomu, aby sa vedeli ohodnotiť sami a dokázali ohodnotiť aj výkon svojho spolužiaka.

O výsledkoch hodnotenia a klasifikácie žiaka v predmete VLA budeme zákonných zástupcov žiaka pravidelne informovať cestou tlačenej žiackej knižky, prostredníctvom triednych schôdzok ZRPŠ a osobných konzultácií v čase konzultačných hodín učiteľa. Informácie o hodnotení a klasifikácii nájdete u zákonných zástupcov žiaka na stránkach skolamakov.edupage.org.

7. Učebné zdroje

Na podporu a aktivizáciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Tolmáči, L., a kol.: Vlastiveda pre 4. ročník základných škôl, 1. diel, Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 2006.

Tolmáči, L., a kol.: Vlastiveda pre 4. ročník základných škôl, 2. diel, Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 2006.

Tolmáči, L., a kol.: Vlastiveda pre 4. ročník základných škôl, pracovný zošit, Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 2006. (len pre učiteľa)

Tolmáči, L., a kol.: Vlastiveda pre 4. ročník základných škôl, metodická príručka, Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 2005. (len pre učiteľa)

Rosslerová, Sláviková, H.: Poznávame svoju vlasť, SPN, Bratislava 1999.

Machala, D.: Čítanie o Slovensku, EXPOL PEDAGOGIKA, s.r.o., 2008.

- odborné publikácie k daným témam vlastivedy, encyklopédie, webové stránky s témami vlastivedy;
- materiálno-technické a didaktické prostriedky, ktoré má škola k dispozícii.